

microlepidoptera.hu

A magyar Microlepidoptera kutatások hírei Hungarian Microlepidoptera News

A online journal focussed on Hungarian Microlepidopterology

Published by e-Acta Naturalia Pannonica • ISSN 2061-3911

Szerkesztő – Editor:

Fazekas Imre, e-mail: fazekas@microlepidoptera.hu

Társszerkesztők – Co-editors:

Pastorális Gábor, e-mail: pastoralisg@gmail.com;

Szeőke Kálmán, e-mail: szeokek@gmail.com

microlepidoptera.hu 1: 1–8.

<http://www.microlepidoptera.hu>

2010.09.30.

Előszó

A 2010. évtől új online periodika indul útjára microlepidoptera.hu címmel. A szerkesztők célja, hogy folyamatosan figyelemmel kísérjék a magyarországi molylepke kutatásokat. Híreket adjanak a faunisztikai, taxonómiai, állatföldrajzi, ökológiai és természetvédelmi vizsgálatokról, a hazai és külföldi kiadványokban megjelent magyar vonatkozású eredményekről.

Megjelenési lehetőséget biztosítunk rövid közleményeknek, híreknek, felhívásoknak és könyvismertetőknél. Mód van arra is, hogy az itt megjelenő előzetes közlemények, a tudományos szócikkek előírásainak megfelelően, lektoráltan, az Acta Naturalia Pannonica nyomtatott és elektronikus kötetekben megjelenjenek.

Az online kiadvány évente több alkalommal jelenik, s az interneten pdf formátumban folyamatosan elérhető lesz:

www.microlepidoptera.hu

Fazekas Imre
szerkesztő
microlepidoptera.hu

Preface

A new website and newsletter called microlepidoptera.hu have been started since 2010. The main target of the authors is to follow research on the micro-moths of Hungary, and to give news about important faunistical, taxonomical, ecological and nature conservational studies in other parts of the world which can be important for Hungarian researchers.

We provide publishing possibilities to short announcements, news, appeals and book guides.

There is a chance of the previous announcements, accordingly to the academic articles appearing here to come up in the Acta Naturalia Pannonica printed and electric tomes.

The online issue will be updated several times each year and it will be continuously available in the homepage:

www.microlepidoptera.hu in pdf form.

Imre Fazekas
editor
of microlepidoptera.hu

A *Tebenna bjer kandrella* (Thunberg, 1784) új előfordulása Magyarországon (Lepidoptera: Choreutidae)

New occurrence of *Tebenna bjer kandrella* (Thunberg, 1784) in Hungary (Lepidoptera: Choreutidae)

Fazekas Imre

Abstract – Fazekas, I., 2010: New occurrence of *Tebenna bjer kandrella* (Thunberg, 1784) in Hungary (Lepidoptera: Choreutidae). – microlepidoptera.hu 1: 2–5. (<http://www.microlepidoptera.hu>). – Data are given on the geographical distribution of *Tebenna bjer kandrella* (Thunberg, 1784) in Hungary. Structure of genitalia and morphological characters of wings are figured. The habitats and the Hungarian distribution of the species are described. The species lives only in North Hungarian Mountains in two localities and very rare. The adult moths are found usually between June and August, when they can be found visiting flowers of the foodplant, *Inula salicina* and *Rubus* spp. during the day, and are attracted to light at night. A checklist of the Family Choreutidae in Hungary is presented.

Key words – Lepidoptera, Choreutidae, *Tebenna bjer kandrella*, faunistic, distribution, habitat, Hungary.

Author's address – Imre Fazekas, Regiograf Institute, Biological Dept., H-7300 Komló, Majális tér 17/A, Hungary; e-mail: fazekas@microlepidoptera.hu

Bevezetés – Introduction

A Choreutidae család fajait az egész Földön megtaláljuk, s mintegy 400 fajukat írták le, ebből közel 300 taxon a Holarktikumban ismert. Európában 18 faj él (www.faunaeur.org/statistics.php). Magyarországon ez idáig kilenc Choreutidae faj előfordulása bizonyított (Pastorális 2010). Közülük a *Tebenna bjer kandrella* első hazai példányát Pastorális Gábor és Szabóky Csaba figyelte meg 1989. július 2-án a jósvafői VITUKI kutatóállomástól nyugatra eső erdőszegélyen (Szabóky 1990) egy 125 wattos HgI izzó fényénél, de nem sikerült begyűjteni. A következő napon viszont Szabóky Csaba a Lófejvölgyben a bizonyítópéldányt is befogta. Pastorális Gábor akkori szóbeli közlése szerint a *T. bjer kandrella* nappal figyelhető meg *Rubus* spp. virágokon, s a fényen való megjelenést szokatlan esetnek nevezte. Szabóky (1999) egy későbbi aggteleki

munkájában újabb példányról már nem számolt be. Azóta a hazai szakirodalomban nincs újabb adat a faj előfordulásáról. Huszonegy évvel később, szintén Észak-Magyarországon, Jósvafőtől 17 km-re, délre, Felsőnyáradon, Bátori Gábor rábuk-kant a *T. bjer kandrella* második hazai populációjára.

Tebenna bjer kandrella (Thunberg, 1784)

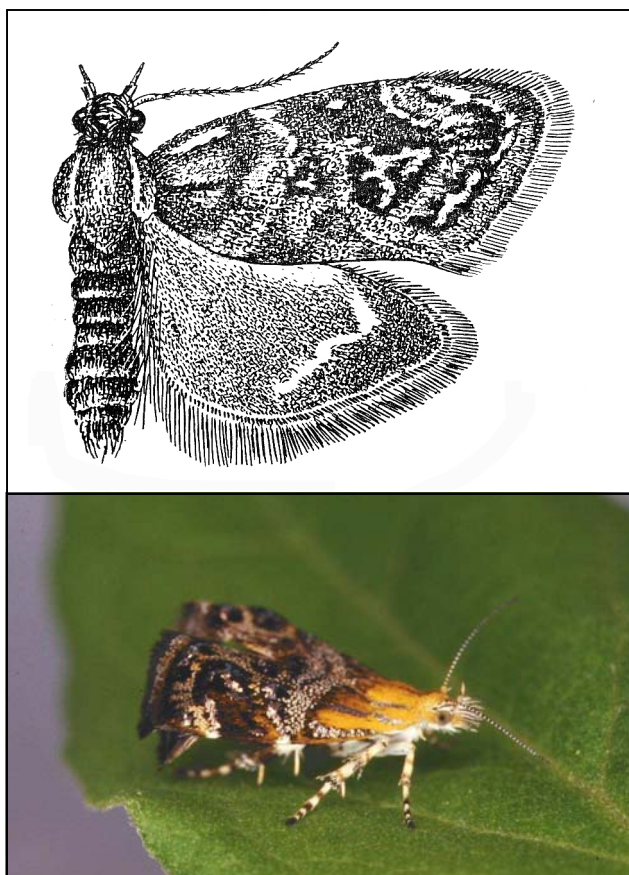
Tinea bjer kandrella Thunberg, 1784; Diss. Ins. Suecica, 24, pl. 1, f. 23-24, Locus typicus (= LT): Svédország, Mt. Kinnekulle.

Synonyma:

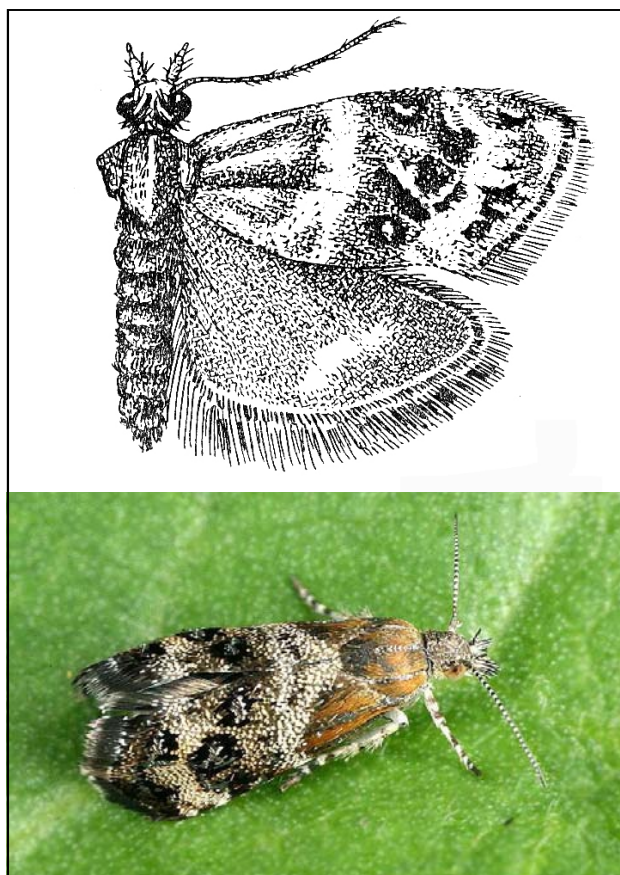
- *Phalaena Tortrix cardui* Ström, 1783; Nye Sampling Kon. Danske Vid. Selsk. Skrifter, 2: 87, LT: Norvégia
- *Pyrallis bjer kandrana* Fabricius, 1787; Mantissa Ins., 2: 236 (emend.)
- ?*Tinea prunnerella* Rossi, 1794; Mantissa Ins.: 46, nr. 484, LT: Italy, Etruria
- *Tortrix vibrana* Hübner, [1813]; Samml. europ. Schmett.: pl. 32, f. 202
- *Porpe fibrana[sic]* Hübner, [1825]; Verz. bek. Schmett.: 373
- *Tebenna kawabei* Arita, 1975; Kontyû 43: 301, f. 3, 6-7, LT: Japán, Honshu, Nidoage

Diagnózis – Diagnosis: Az elülső szárny hossza 11–14 mm, alapszíne vöröses barna, két barnás fehér keresztávval, kékes, feketés foltokkal, a tőtéren sárgás barna behintéssel. A barnás hátulsó szárny szegélyterében vékony, szakadozott szürkés-kék, vékony szalag látható.

Földrajzi elterjedése – General distribution: Gozmány (1955) még közép-európai fajnak tartotta, de azóta kimutatták Japántól Közép-Ázsián át Skandináviáig, nyugaton Portugáliáig, délen pedig

1. ábra – Fig. 1. *Tebenna bjerkandrella*

2. ábra – Fig. 2. *Tebenna micalis*

Észak-Afrikáig. A Balkán-félsziget jelentős részéről hiányosak és bizonytalanok az adatok. Kelet-Ázsia nagy földrajzi területeiről (pl. Kína, Mongólia, Kelet-Szibéria) szinte semmilyen ismeretünk nincs.

Új adat Magyarországon – New data in Hungary: Felsőnyárád, Mestergaz-dűlő, 2010. 06. 15. leg. et coll. Bátori Gábor. Az új példányokra fűzlevelű peremizs (*Inula salicina* L.) virágzatában táplálkozva lett figyelmes Bátori Gábor. A felsőnyárádi habitat (3. ábra) az egykori szőlők helyén kialakult rét, ahol domináns volt a virágzó homoki baltacím (*Onobrychis arenaria* (Kit.) Ser.).

Biológia – Biology: Polifág hernyója *Cardous*-, *Carlina*-, *Cirsium*-, *Eryngium*-, *Gnaphalium*-, *Helichrysum*- és *Inula*-félék levélzetének szövedékében táplálkozik. A hernyók (4. ábra) alapszíne halvány zöldes, apró fekete foltokkal, fejük vöröses barna. A tápnövényen szövedékben bábozódik, a báb színe sötét feketés barna (4. ábra). Az imágók napsütéses órákban júniustól augusztusig repülnek virágos réteken, erdőszegélyeken. Angliai kutatók arról számoltak be (vö. www.ukmoths.org.uk/

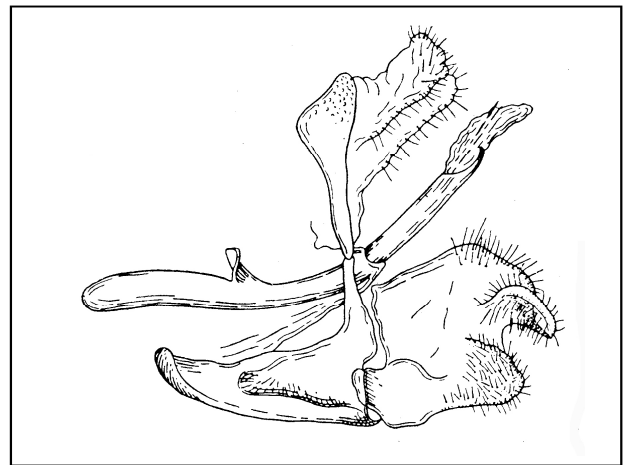
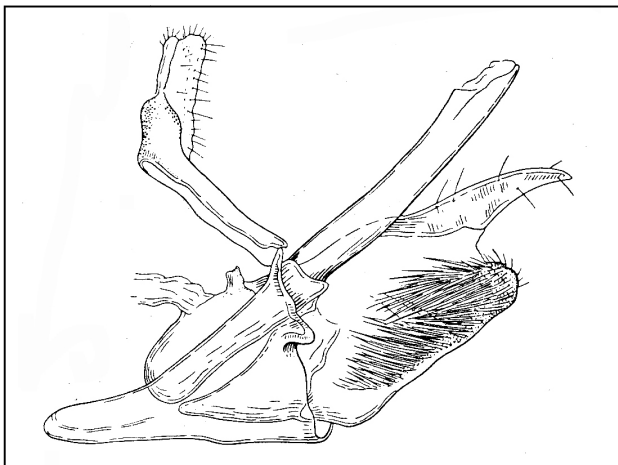
3. ábra. A *Tebenna bjerkandrella* habitatja Felsőnyárádon

Fig. 3. Habitat of *Tebenna bjerkandrella* in Felsőnyárád (photo: Bátori, G.)

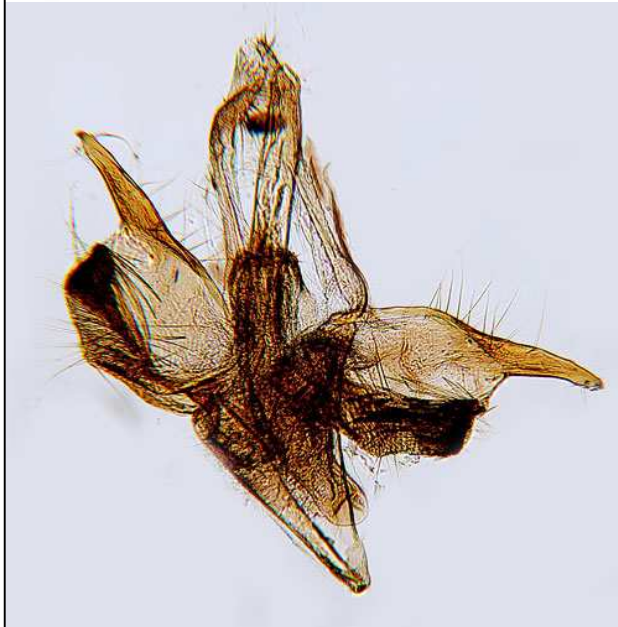
[systematic.php#Choreutidae](#)), hogy a közelrokon faj, a *Tebenna micalis* (Mann, 1857) nem csak nappal, de éjszaka fényre is repül, így feltételezhető, hogy a bevezetőben említett jósvafői fényre repülés a *T. bjerkandrella* esetében sem nevezhető „szokatlan”

4. ábra – Fig. 4. *Tebenna bjerkandrella*: a) lárva – larva, b) báb – pupa

6. ábra – Fig. 6. *Tebenna micalis*:
hím genitália – male genitalia

5. ábra – Fig. 5. *Tebenna bjerkandrella*:
hím genitália – male genitalia

7. ábra. Táplálkozó *Tebenna bjerkandrella*
imágók az *Inula salicina* virágzatán
Fig. 7. Adults of *Tebenna bjerkandrella*
on *Inula salicina* ▶
(Fotó-Photo: Bátori, G.)

8. ábra. A *Tebenna bjer kandrella* (●) és a *T. micalis* (▼) elterjedése Magyarországon

Fig. 8. Distribution of *Tebenna bjer kandrella* (●) and *T. micalis* (▼) in Hungary

jelenségnek. A *T. micalis*-nak csupán egyetlen magyarországi lelőhelye ismert Kaposvárott (Gozmány 1955). A Paleartikumban gyűjtötték homokpusztákon, dolomit- és mészkő sziklagyepekben, löszgyepekben, szikes sztyeppéken, erdős sztyeppéken, lomb- és tűlevelű erdők szegélyein, fenyérekben, erdőirtásokon.

Köszönet – Acknowledgement: Köszönetet mondok Bátori Gábornak a fényképek és gyűjtési adatok megküldéséért, s köszönöm Pastorális Gábornak a tanulmánnyal kapcsolatos konzultációkat.

A magyarországi Choreutidae – Levélmolyfélék névjegyzéke (Pastorális 2010)

Checklist of Hungarian Choreutidae species

Millieria Ragonot, 1874

dolosalis (Heydenreich, 1851)

syn.: dolosana Herrich-Schäffer, 1854

Anthophila Haworth, 1811

fabriciana (Linnaeus, 1767)

Prochoreutis Diakonoff & Heppner, 1980

myllerana (Fabricius, 1794)

sehestediana (Fabricius, 1776)

syn.: punctosa Haworth, 1811

stellaris (Zeller, 1847)

Tebenna Billberg, 1820

bjer kandrella (Thunberg, 1784)

micalis (Mann, 1857)

Choreutis Hübner, 1825

pariana (Clerck, 1759)

nemorana (Hübner, 1799)

Irodalom – References

Gozmány, L., 1955: Molylepkek III. Microlepidoptera III. – Fauna Hungariae XVI, 4: 64 pp.

<http://www.faunaeur.org/statistics.php> (2010.09.20.).

<http://ukmoths.org.uk/systematic.php#Choreutidae> (2010.08.30.)

http://www2.nrm.se/en/svenska_fjarilar/t/tebenna_bjer_kandrella.html (2010.09.19.)

Pastorális, G., 2010: Magyarország területén előforduló molylepkefajok jegyzéke (1.4). [A checklist of Microlepidoptera (Lepidoptera) occurred in the territory of Hungary (1.4)]. – e-Acta Naturalia Pannonica 1 (1): 5–87.

Szabóky, Cs., 1990: Faunára új molylepkefajok Jósavfő környékéről. – Folia Entomologica Hungarica 51: 165–166.

Szabóky, Cs., 1999: Microlepidoptera of the Aggtelek National Park. p. 395–442. – [in:] Mahunka, S. (ed.): The Fauna of the Aggtelek National Park. Hungarian Natural History Museum, Budapest.

A magyar Microlepidoptera-tanulmányok 2009–2010. évi listája The Hungarian Microlepidoptera publications-list in 2009–2010

Összeállította – Compiled it: Fazekas Imre, Pastorális Gábor & Szeőke Kálmán

2009

- Barczikay, G., Puskás, J. & Nowinszky, L., 2009: Kártevő molylepkék feromoncsapdás gyűjtése a Puskás-típusú frontok függvényében. – *Növényvédelem* 45 (11): 589.
- Csóka, Gy., Hirka, A., Mikó, I., Péntes, Zs. & Melika G., 2009: A *Phyllonorycter robiniella* Clemens, 1859 és a *Parectopa robiniella* Clemens, 1863 parazitoidjai Magyarországon. – *Növényvédelem* 45 (4): 191.
- Fazekas, I., 2009a: A *Lypusa tokari* Elsner, Liška & Petru, 2008 és a *L. maurella* ([Denis & Schiffermüller], 1775) Magyarországi elterjedése (Lepidoptera: Lypusidae). [*Lypusa tokari* Elsner, Liška & Petru, 2008 and *L. maurella* ([Denis & Schiffermüller], 1775) in Hungary (Lepidoptera: Lypusidae)]. – *Praenorica Folia Historico-naturalia* 11: 203–209.
- Fazekas, I., 2009b: Magyarország Zygaenidae faunája (IX.). Az Alpokalja Zygaenidae faunája (Lepidoptera). The Zygaenidae fauna of Hungary IX. The Zygaenidae fauna of Western Hungary (Lepidoptera). – *Praenorica Folia Historico-naturalia* 11: 211–257.
- Fazekas, I., 2009c: *Zygaena (M.) punctum* Ochsenheimer, 1808 a Mecsekben. [*Zygaena (M.) punctum* Ochsenheimer, 1808 in Mecsek Mountains (Lepidoptera: Zygaenidae)]. – *Acta Naturalia Pannonica, Newsletter*, Nr. 4: 3–4.
- Fazekas, I., 2009d: Magyarország Zygaenidae faunája. Zygaenidae fauna of Hungary (Lepidoptera). – *Acta Naturalia Pannonica* 4 (1): 1–112.
- Fazekas, I., 2009e: Az *Oporopsamma wertheimsteini* (Rebel, 1913) és a *Pelochrista subtiliana* (Jäckh, 1960) elterjedése Magyarországon. [Distribution of *Oporopsamma wertheimsteini* (Rebel, 1913) and *Pelochrista subtiliana* (Jäckh, 1960) in Hungary (Lepidoptera: Tortricidae)]. – *Acta Naturalia Pannonica* 4 (2): 113–120.
- Fazekas, I., 2009f: Beiträge zur Kenntnis der Pterophoridae-Fauna Ungarns Nr. 11. Die *Crombrugghia*-Arten Ungarns (Lepidoptera: Pterophoridae). – *Acta Naturalia Pannonica* 4 (2): 121–130.
- Fazekas, I., 2009g: *Stenoptilia mariaeluisae* Bigot & Picard, 2002 and *Crombrugghia reichli* Arenberger, 1998 in Turkey (Lepidoptera: Pterophoridae). – *Acta Naturalia Pannonica* 4 (2): 131–136.
- Fazekas, I. & Efetov, K. A., 2009h: *Jordanita* sp. cf. *notata* (Zeller, 1847) from Hungary (Lepidoptera: Zygaenidae, Procrinae). – *Entomologist's Gazette*, 60: 247–250.
- Fazekas, I. & Lesar, T., 2009i: Distribution of *Oporopsamma wertheimsteini* (Rebel, 1913) in Central Europe (Lepidoptera: Tortricidae). – *Natura Somogyiensis* 15: 195–202.
- Pastorális, G., 2009: A checklist of Microlepidoptera (Lepidoptera) occurred in the territory of Hungary (1.3). – <http://www.microlepidoptera.shp.hu>
- Szabóky, Cs., 2009: Pécsely lepkéi (Lepidoptera). – *Folia Musei Historico-Naturalis Bakonyiensis* 26: 111–140.
- Szabóky, Cs., Tokár, Z., Liška, J. & Pastorális, G., 2009: New data to the Microlepidoptera fauna of Hungary, part XII. (Lepidoptera: Lypusidae, Bucculatricidae Yponomeutidae, Depressariidae, Coleophoridae, Blastobasidae, Autostichidae, Gelechiidae, Tortricidae). – *Folia Entomologica Hungarica* 70: 139–146.
- Szeőke, K., 2009: A Gyűrűfű molylepkéin (Microlepidoptera) végzett biodiverzitás vizsgálat eredményei. – *Natura Somogyiensis* 13: 163–168.
- Takács, A., 2009: Gánt-Gránás lepkéi (Lepidoptera). – *Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis* 26: 14–170.
- Takács, A., Szabóky, Cs., 2009: Az aranyfarú zöldmoly (*Scythris sinensis* Felder et Rogenhofer, 1875: Lepidoptera, Scythrididae) életmódja és elterjedése Magyarországon. – *Növényvédelem* 45 (7): 356.

2010

- Fazekas, I., 2010a: A Bakony-vidék és a Balaton-medence (s. str.) Pyraustinae faunája (Microlepidoptera: Crambidae). [Pyraustinae fauna of the Bakonyregion and Balaton basin (s. str.), West Hungary (Microlepidoptera: Crambidae)]. – e-Acta Naturalia Pannonica 1 (1): 171–192.
- Fazekas, I., 2010b: Az *Eucosma parvulana* (Wilkinson, 1859) magyarországi elterjedéséről (Lepidoptera: Tortricidae). [Distribution of *Eucosma parvulana* (Wilkinson, 1859) in Hungary (Lepidoptera: Tortricidae)]. – e-Acta Naturalia Pannonica 1 (1): 193–198.
- Fazekas, I., 2010c: *Coleophora alnifoliae* Barasch, 1934 and *Alucita palodactyla* Zeller, 1847 in Hungary (Lepidoptera: Coleophoridae & Alucitidae). – e-Acta Naturalia Pannonica 1 (2): 205–210.
- Fazekas, I., 2010d: Az *Archips oporanus* (Linnaeus, 1758) Baranyában. [*Archips oporanus* (Linnaeus, 1758) in Baranya County, Hungary (Microlepidoptera: Tortricidae)]. – e-Acta Naturalia Pannonica 1 (2): 219–222.
- Fazekas, I., 2010e: A *Nemophora pfeifferella* (Hübner, 1813) magyarországi elterjedése, s az Adelidae fajok névjegyzéke (Lepidoptera). [Distribution of *Nemophora pfeifferella* (Hübner, 1813) in Hungary, with the list of the Hungarian Adelidae (Lepidoptera)]. – e-Acta Naturalia Pannonica 1 (2): 211–218.
- Fazekas, I., 2010f: Provisional atlas and checklist of the Alucitidae fauna of Hungary (Lepidoptera). – Natura Somogyiensis 17: 245–260.
- Fazekas, I. & Schreurs, A., 2010g: Microlepidoptera Pannoniae meridionalis, VIII. Data to knowledge of micro-moths from Dombóvár (SW Hungary) (Lepidoptera). – Natura Somogyiensis 17: 261–280.
- Gaedike, R., 2010: New and poorly known Palaearctic Microlepidoptera (Tineidae, Acrolepiidae, Douglasiidae, Epermeniidae). – Nota lepidopterologica 33 (1): 9–24.
- Pastorális, G., 2010a: A Magyarország területén előforduló molylepkefajok (Microlepidoptera) jegyzéke (1.4). – e-Acta Naturalia Pannonica 1 (1): 5–88.
- Pastorális, G., 2010b: A checklist of Microlepidoptera (Lepidoptera) occurred in the territory of Hungary (1.4). – e-Acta Naturalia Pannonica 1 (1): 89–170.
- Szabóky, Cs. & Csóka, Gy., 2010: Sodrómolyok. Tortricids. – Erdészeti Tudományos Intézet – Forest Research Institute, 191 pp.

Új molylepkefajok Magyarországról a 2009–2010-es években

New micro-moths species from Hungary in the 2009–2010 years

- Acleris abietana* (Hübner, 1822)
Agonopterix conterminella (Zeller, 1839)
Alucita palodactyla Zeller, 1847
Anarsia eleagnella Kuznetsov, 1957
Apatema apolausticum Gozmány, 1996
Bucculatrix argentisignella Herrich-Schäffer, 1855
Bucculatrix herbalbella Chrétien, 1898
Bucculatrix pannonica Deschka, 1982
Coleophora alnifoliae Barasch, 1934
Coleophora hartigi Toll, 1944
Coleophora impalella Toll, 1961
Coleophora lessinica Baldizzone, 1980
Coleophora paucinotella Toll, 1961
Dichrorampha sedatana Busck, 1906
Gypsonoma obratzovi Amsel, 1959
Hypatopa segnella (Zeller, 1873)
Lypusa tokari Elsner, Liška & Petrů, 2008

Ocnerostoma piniariella Zeller, 1847
Oegoconia novimundi (Busck, 1915)
Tinagma anchusellum (Benander, 1936)

Új molylepkefajok Törökországból a 2009-ben New micro-moths species from Turkey in the year 2009

Crombrugghia reichli Arenberger, 1998
Stenoptilia mariaeluisae Bigot & Picard, 2002

A szerzők névjegyzéke Checklist of Authors

Barczikay Gábor (H)
Csóka György (H)
Efetov, Konstantin, A. (UA)
Fazekas Imre (H)
Gaedike, Reinhard (D)
Hirka Anikó (H)
Lesar, Tone (SLO)
Liška, Jan (CZ)
Melika, Georg (H)
Mikó István (H)
Nowinszky László (H)
Pastorális Gábor (SK)
Pénzes, Zsolt (H)
Puskás János (H)
Schreurs, Arnold (NL)
Szabóky Csaba (H)
Takács Attila (H)
Tokár, Zdenko (SK)

A publikáció idézése

This publications

should be cited as

Fazekas, I., 2010: New occurrence of *Tebenna bjerkanrella* (Thunberg, 1784) in Hungary (Lepidoptera: Choreutidae). – *microlepidoptera.hu* 1: 2–5. (<http://www.microlepidoptera.hu>).
